Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista; Kansaneläkelaitoksen kilpailutusten soveltamisalaan kuuluminen Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun myötä

Hallituksen esityksessä direktiivin vaatimukset on esitetty kansallisena lisäsääntelynä ulotettavaksi käyttöoikeussopimuksin hankittuihin kuljetuspalveluihin. Julkisista hankinnoista on EU:ssa eri säädöksiä, joiden nojalla hankintamenettely ja hankintojen kynnysarvot määräytyvät. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat ajoneuvo- ja liikennepalvelut on määritelty viittaamalla muuhun EU:n hankintalainsäädäntöön. Direktiivin soveltamisalaan kuuluu hankintadirektiivin (2014/24/EU), erityisalojen hankintadirektiivin (2014/25/EU) ja rautateiden ja maanteiden julkisia henkilöliikennepalvelu-ja koskevan palveluasetuksen (1370/2007) mukaan kilpailutetut hankinnat. Direktiivin soveltamisalaan ei kuulu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 2014/23/EU mukaan kilpailutetut hankinnat. Käyttöoikeussopimuksia käytetään tyypillisesti hankinnoissa, joissa käyttöoikeussopimuksessa kohteen tai palvelun toiminnallinen ja taloudellinen riski siirretään hankintayksiköltä palveluntuottajalle. Suomessa ajoneuvo- ja liikennepalveluissa ei pääsääntöisesti ole käytetty käyttöoikeussopimuksia. Poikkeuksena tästä on ollut hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa Kansaneläkelaitoksen hankkimat lakisääteiset kuljetukset, jotka markkinaoikeuden päätöksen myötä on katsottu käyttöoikeussopimuksiksi. Esityksessä on ehdotettu vaatimusten ulottamista myös käyttöoikeussopimusdirektiivin mukaisiin hankintoihin. Käytännössä ehdotettu soveltamisalan laajentaminen tarkoitti Kansaneläkelaitoksen kuljetusten sisällyttäminen kansallisena lisäsääntelynä lain soveltamisalaan.

Korkein hallinto-oikeus antoi hallituksen esityksen antamisen jälkeen 4.5.2021 ratkaisun (KHO:2021:57) Kansaneläkelaitoksen kuljetusten hankintamenettelystä. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana kysymys siitä, oliko Kansaneläkelaitoksen järjestämässä Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuksesta korvaamien matkojen ja palvelujen hankintaa koskevassa kilpailutuksessa kysymys hankintalain 4 §:n 4 kohdan mukaisesta palveluhankintasopimuksesta vai pykälän 7 kohdan mukaisesta palveluja koskevasta käyttöoikeussopimuksesta. Korkein hallinto-oikeus katsoi ratkaisussaan, että sopimuskokonaisuudessa palveluntuottaja sai alueellisen yksinoikeuden Kansaneläkelaitoksen korvaamien taksimatkojen tuottamiseen, eikä palveluntuottaja altistunut muiden toimijoiden kilpailusta aiheutuvalle riskille. Palveluntuottajan ei muutoinkaan katsottu altistuvan markkinoiden epävarmuustekijöille siten, että palvelukokonaisuuden hoitamisesta palveluntuottajalle koituvaa riskiä tappiosta olisi pidettävä muuna kuin merkityksettömänä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin markkinaoikeus, ettei palveluntuottajalle siirtynyt toimintaan liittyvä taloudellinen riski siitä, ettei kaikkia palvelujen toteuttamiseksi tehtyjä investointeja ja niistä aiheutuneita kustannuksia saada takaisin

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

tavanomaisissa käyttöolosuhteissa. Korkein hallinto-oikeus katsoi ratkaisussaan, että kysymyksessä oli palveluhankintasopimus, ja kumosi markkinaoikeuden päätöksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun myötä Kansaneläkelaitoksen kuljetukset ovat palveluhankintasopimuksia, jotka suoraan kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Näin ollen hallituksen esityksestä poiketen Kansaneläkelaitosten kuljetusten soveltamisalaan kuuluminen ei ole kansallista lisäsääntelyä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen tai siihen sisältyvään lakiehdotukseen.

Eleonoora Eilittä
Neuvotteleva virkamies
Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi